YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu viides jaosto)

10 päivänä huhtikuuta 2003 *

Asiassa T-366/00,

Scott SA, kotipaikka Saint-Cloud (Ranska), edustajanaan Sir Jeremy Lever, QC, barrister G. Peretz ja solicitor R. Griffith, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

jota tukee

Ranskan tasavalta, asiamiehinään F. Million, G. de Bergues ja S. Seam, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Rozet ja J. Flett, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa osittain valtiontuesta, jonka Ranska on myöntänyt Scott Paper SA:lle / Kimberly-Clarkille 12 päivänä heinäkuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2002/14/EY (EYVL L 12, s. 1),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. D. Cooke sekä tuomarit R. García-Valdecasas, P. Lindh, N. J. Forwood ja H. Legal,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.9.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Riidan perustana olevat tosiseikat ja asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Kantaja oli Scott Paper Company -nimisen yhtiön, jonka kotipaikka on Yhdysvalloissa, ranskalainen tytäryhtiö ja se toimi nyt käsiteltävän asian kannalta olennaisen ajanjakson aikana saniteetti- ja kotitaloustarkoituksiin käytettävän paperin valmistamisessa.

2 Vuonna 1986 kantaja päätti perustaa tehtaan Ranskaan ja valitsi tätä tarkoitusta varten maa-alueen Loiret'n departementista La Sayssayen teollisuusalueelta.

3 Orléansin kaupunki, Loiret'n departementti ja kantaja tekivät 31.8.1987 sopimuksen, joka koski toisaalta kantajalle myytävää 48 hehtaarin maa-aluetta edellä mainitulta teollisuusalueelta ja toisaalta vedenpuhdistusmaksua, jonka suuruus oli määrä laskea kantajalle sellaisen tavanomaista edullisemman maksun mukaisesti, joka vastasi 25:tä prosenttia alhaisimmasta muiden teollisuuslaitosten maksamasta vedenpuhdistusmaksusta. Orléansin kaupunki ehdotti niin ikään maa-alueella ilmaiseksi toteutettavia aluesuunnittelu- ja kehitystöitä. Sopimuksessa todettiin lisäksi, että Loiret'n departementti ja Orléansin kaupunki

osallistuisivat enintään 80 miljoonalla Ranskan frangilla (FRF) kantajan hyväksi toteutettaviin maa-alueen aluesuunnittelu- ja kehitystöihin. Maa-alueen hinnaksi aluesuunnittelu- ja kehitystyöt mukaan luettuina sovittiin 31 miljoonaa Ranskan frangia, eli 65 FRF/m2.

4 Ranskan tilintarkastustuomioistuin julkaisi marraskuussa 1996 kertomuksen nimeltä "Alueyhteisöjen tukitoimenpiteet yritysten hyväksi" (Ranskan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus, marraskuu 1996, Pariisi). Tällä kertomuksella tilintarkastustuomioistuin pyrki kiinnittämään huomiota eräisiin Ranskan alueviranomaisten yritysten hyväksi mahdollisesti myöntämiin tukiin ja muun muassa 48 hehtaarin maa-alueen luovuttamiseen kantajalle La Saussayen teollisuusalueelta.

5 Tuon kertomuksen julkaisemisen jälkeen komissio vastaanotti 23.12.1996 päivätyllä kirjeellä kantelun, joka koski edullisia ehtoja, joilla Orléansin kaupungin ja Loiret'n maakuntaneuvoston väitettiin myyneen kyseiset 48 hehtaaria kantajalle, ja kantajalle väitetysti edullisen vedenpuhdistusmaksun määrää.

6 Komissio pyysi Ranskan viranomaisilta lisätietoja 17.1.1997 päivätyllä kirjeellä. Tätä seurasi komission ja Ranskan viranomaisten välinen kirjeenvaihto tammikuun 1997 ja huhtikuun 1998 välisenä aikana, jonka kuluessa Ranskan viranomaiset toimittivat muun muassa 19.3.1997, 21.4.1997 ja 29.5.1997 päivätyillä kirjeillä osittain ne tiedot ja täsmennykset, joita siltä oli pyydetty. Komissio pyysi uudelleen 8.8.1997 päivätyllä kirjeellä täsmennyksiä Ranskan viranomaisilta. Komissio sai lisätiedot Ranskan viranomaisilta 3.11.1997 ja kantelijalta 8.12.1997, 29.1.1998 ja 1.4.1998.

7 Komissio ilmoitti Ranskan viranomaisille 10.7.1998 päivätyllä kirjeellä 20.5.1998 tekemästään päätöksestä aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely "ottaen huomioon epäilykset, joita esiintyy olosuhteissa, joissa Ranskan viranomaiset ovat toteuttaneet toimenpiteitä [kantajan] hyväksi, ja niiden yhteensoveltuvuudesta perustamissopimuksen kanssa," ja kehotti näitä toimittamaan huomautuksensa ja vastaamaan eräisiin kysymyksiin (jäljempänä menettelyn aloittamispäätös). Komissio pyysi samassa kirjeessä Ranskan viranomaisia myös ilmoittamaan kantajalle menettelyn aloittamisesta ja siitä, että tämä saattaa joutua palauttamaan kaiken sääntöjenvastaisesti saamansa tuen. Osapuolille, joita asia koskee, ilmoitettiin menettelyn aloittamisesta ja niitä pyydettiin esittämään mahdolliset huomautuksensa kyseessä olevista toimenpiteistä julkaisemalla edellä mainittu kirje Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 30.9.1998 (EYVL C 301, s. 4).

8 Ranskan viranomaiset ilmoittivat kantajalle menettelyn aloittamispäätöksestä puhelimitse 30.9.1998.

9 Pyydettyään lisäaikaa Ranskan viranomaiset esittivät 25.11.1998 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa menettelyn aloittamispäätöksestä. Vastauksena komission asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 3 kohdan nojalla 8.7.1999 tekemään välipäätökseen Ranskan viranomaiset toimittivat tarpeelliset tiedot osittain 15.10.1999.

10 Hallinnollisen menettelyn kuluessa kantaja esitti huomautuksensa ja sen edustajat osallistuivat komission ja Ranskan viranomaisten välisiin neuvotteluihin.

11 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) tuli asetuksen 30 artiklan mukaisesti voimaan 16.4.1999. Kyseisellä asetuksella säädetään valtiontukia koskevista menettelysäännöksistä.

12 Asetuksen 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Vanhentumisaika

1. Komission toimivaltuuksiin periä tuki takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

2. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuen saajalle joko yksittäisenä tukena tai tukiohjelmaan kuuluvana tukena. Sääntöjenvastaista tukea koskevat komission toimet tai jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttamat toimet keskeyttävät vanhentumisajan. Vanhentumisaika alkaa uudelleen kunkin keskeytyksen jälkeen. Vanhentumisaikaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jona komission päätös on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä.

3. Tuki, jonka osalta vanhentumisaika on kulunut umpeen, katsotaan voimassa olevaksi tueksi."

Riidanalainen päätös

13 Komissio teki 12.7.2000 päätöksen valtiontuesta, jonka Ranska on myöntänyt kantajalle (jäljempänä riidanalainen päätös). Päätöksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Valtiontuki, jonka Ranska on myöntänyt Scott Paperille maa-alueeseen liittyvänä hintaetuna ja jonka arvo on 39,58 miljoonaa Ranskan frangia (6,03 miljoonaa euroa), eli nykyarvoisena 80,77 miljoonaa Ranskan frangia (12,3 miljoonaa euroa), ja vedenpuhdistusmaksuun liittyvänä hintaetuna — — ei sovellu yhteismarkkinoille."

14 Riidanalaisen päätöksen 2 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Ranskan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajalle sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

2. Tuki on maksettava takaisin viipymättä kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon."

15 Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että vanhentumisaika, jota asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan nojalla sovelletaan sääntöjenvastaisesti myönnetyn tuen takaisinperintään, oli nyt esillä olevassa tapauksessa keskeytynyt. Komission mukaan sääntöjenvastaista tukea koskevat komission toimet keskeyttävät vanhentumisajan (ks. riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale).

16 Komissio on todennut, että riidanalainen tuki oli myönnetty 31.8.1987. Komission toteuttama ensimmäinen toimenpide oli sen 17.1.1997 Ranskan viranomaisille osoittama muodollinen tietopyyntö. Vanhentumisaika keskeytyi siis komission mukaan ennen kuin kymmenen vuoden määräaika oli kulunut, joten komissiolla oli toimivalta kyseessä olevien tukien takaisinperimiseen (ks. riidanalaisen päätöksen 220 perustelukappale).

17 Komissio hylkää riidanalaisessa päätöksessä Scottin perustelun, jonka mukaan vanhentumisajan tarkoituksena on suojella tuensaajaa ja näin ollen se keskeytyy vasta sitten, kun tuensaaja on saanut tiedon siitä, että komissio tutkii tukea. Komission mukaan sillä, kuka lopulta hyötyy vanhentumisajasta, ei ole merkitystä vanhentumisajan laskemistavan kannalta. Lisäksi komissio esittää, että asetuksen N:o 659/1999 15 artikla ei koske kolmansia vaan rajoittuu komission ja jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin. Komissiolla ei näin ollen ole tiedonantovelvollisuutta kolmansiin nähden. Kolmansilla osapuolilla ei ole siten mitään asetuksen 15 artiklasta johtuvia erityisiä oikeuksia. Valtiontukia koskevassa menettelyssä ne voivat vedota ainoastaan EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisiin menettelyllisiin oikeuksiin (ks. riidanalaisen päätöksen 221—223 kohta).

18 Asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa on viittaus tuensaajaan mutta kyseessä on ainoastaan keino määrittää vanhentumisajan alkamisajankohta eli "päivä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuensaajalle" (ks. riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappale).

19 Komissio muistuttaa myös, että tuensaajan on varmistettava, että sille myönnetystä tuesta on ilmoitettu komissiolle. Jos ilmoitusta ei ole tehty eikä tukea ole siis hyväksytty, oikeusvarmuutta ei komission mukaan ole (ks. riidanalaisen päätöksen 224 perustelukappale).

Asian käsittely ja asianosaisten vaatimukset

20 Kantaja nosti esillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 30.11.2000 jättämällään kirjelmällä.

21 Loiret'n departementti on myös nostanut kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi toimittamalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 4.12.2000 kannekirjelmän, joka rekisteröitiin numerolla T-369/00.

22 Ranskan tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.4.2001 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin järjesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisesti 25.4.2001 yhteisen epävirallisen tapaamisen nyt esillä olevasta asiasta ja asiasta T-369/00. Tapaamisessa keskusteltiin asian T-369/00 kantajan esittämästä pyynnöstä, että kyseiset kaksi asiaa yhdistettäisiin, ja mahdollisuudesta ratkaista ennen pääasian käsittelyä kysymys vanhentumisesta, mitä puolestaan nyt käsiteltävänä olevan asian kantaja pyysi.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun viidennen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 10.5.2001 antamallaan määräyksellä Ranskan tasavallan väliintulijaksi asiassa tukemaan kantajan vaatimuksia. Väliintulokirjelmässään Ranskan tasavalta rajoittaa huomautuksensa koskemaan ainoastaan kanneperustetta, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen väitettyä loukkaamista, eikä ota kantaa siihen, sovelletaanko tilanteeseen asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa säädettyä vanhentumisaikaa.

24 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ja ottaen huomioon epävirallisen tapaamisen kuluessa esitetyt huomautukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu viides jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn rajoittaen sen koskemaan kumoamisperusteita, jotka perustuvat siihen, että komission toimivalta määrätä palautettavaksi valtiontuki, jonka Ranska oli myöntänyt La Saussayessa olevan 48 hehtaarin maa-alueen hintaedun muodossa, oli vanhentunut.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi prosessinjohtotoimena kantajaa esittämään huomautuksensa eräistä komission vastineessaan esittämistä väitteistä ja kantaja noudatti tätä pyyntöä annetussa määräajassa.

26 Asianosaiset esittivät suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin 26.9.2002 pidetyssä istunnossa.

27 Kantaja ilmoitti samassa istunnossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, että se luopuu kumoamisvaatimuksestaan sikäli kuin se koski valtiontuen myöntämistä riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun vedenpuhdistusmaksun hintaedun muodossa, ja että sen kanne oli ymmärrettävä siten, että siinä rajoituttiin vaatimaan riidanalaisen päätöksen kumoamista sikäli kuin tuossa päätöksessä todettiin sääntöjenvastaiseksi tuki, joka oli annettu maa-alueen hintaedun muodossa, ja toissijaisesti vaadittiin kumottavaksi riidanalaisen päätöksen 2 artikla samassa määrin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut huomioon tämän osittaisen luopumisen.

28 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis tarkastelee riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamisvaatimusta ainoastaan siinä määrin kuin tuo vaatimus perustuu asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan rikkomiseen nojautuvaan kanneperusteeseen.

29 Tämän suhteen kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan niiltä osin kuin kyse on päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun maa-alueen hintaedun muodossa myönnetystä valtiontuesta

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Ranskan tasavalta, joka väliintulijana tukee kantajan vaatimuksia, vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

31 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— toissijaisesti velvoittaa osapuolet vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Oikeudellinen arviointi

32 Kantaja väittää, että komissio ei ole noudattanut asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa säädettyä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa, koska se on määrännyt riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa perittäväksi takaisin tuen, jonka se totesi myönnetyksi 31.8.1987.

33 Kanneperuste on kaksiosainen. Ensinnäkin kantaja kiistää komission riidanalaisen päätöksen 219—224 perustelukappaleessa esittämän asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan tulkinnan, jonka mukaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa kyllä sovelletaan tähän tilanteeseen mutta se oli keskeytynyt komission osoittaessa 17.1.1997 Ranskan viranomaisille lisäselvityspyynnön, eli ennen kymmenen vuoden kulumista tuen myöntämisestä. Toiseksi kantaja kiistää komission vastauksessaan esittämän asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan vaihtoehtoisen tulkinnan, jonka mukaan kantajalle 31.8.1987 myönnettyyn tukeen ei voida soveltaa tuossa artiklassa säädettyä vanhentumista johtuen 30.9.1998

julkaistusta menettelyn aloittamispäätöksestä, joka oli kantajan tiedossa ennen asetuksen N:o 659/1999 voimaantuloa.

34 Komissio esittää kahdenlaisia väitteitä vastauksena kantajan kanneperusteeseen. Ensinnäkin komissio uudistaa riidanalaisessa päätöksessä esittämänsä tulkinnan asetuksen N:o 659/1999 15 artiklasta. Toiseksi se väittää vastauksessaan, että kyseistä 15 artiklaa ei sovelleta nyt käsiteltävään tapaukseen, koska EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely oli aloitettu ja kantaja oli saanut tiedon tuosta seikasta ennen asetuksen N:o 659/1999 voimaantuloa eli viimeistään 30.9.1998, jolloin menettelyn aloittamispäätös julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Ennen asetuksen N:o 659/1999 voimaantuloa myönnettyyn tukeen voidaan soveltaa asetuksen 15 artiklassa säädettyä vanhentumista ainoastaan kahden kumulatiivisen edellytyksen täyttyessä: tuen myöntämisestä on kulunut vähintään kymmenen vuotta ja ennen asetuksen N:o 659/1999 voimaantuloa ei ole tapahtunut mitään vanhentumisen keskeyttävää toimenpidettä.

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että on aiheellista tutkia ensin kantajan esittämän kanneperusteen ensimmäinen osa.

Asianosaisten lausumat

36 Kantaja esittää kuusi täsmällistä väitettä riidanalaisen päätöksen 219—224 perustelukappaleessa esitettyä asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan tulkintaa vastaan.

37 Ensinnäkin kantajan mukaan komission toimenpiteellä ei voida keskeyttää vanhentumisaikaa suhteessa tuensaajaan ilman, että tuensaaja, jolle kyseinen jäsenvaltio saattaa joutua valtiontukia koskevan menettelyn päätteeksi antamaan määräyksen palauttaa saamansa tuki, on tietoinen tuosta toimenpiteestä. Tilanne on sama, mikäli valtiontukea koskeva menettely käytäisiin, komission sanonnan mukaisesti, "suppeassa merkityksessä" komission ja kyseisen jäsenvaltion välillä. Olipa tilanne oikeudellisesti mikä tahansa, tuensaaja on se, joka tosiasiallisesti on vastaajan asemassa, ja tuensaaja kärsii taloudellisen vahingon, joka aiheutuu EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn tuloksena. Tästä syystä tuensaaja on se, jolla on oltava oikeus puolustuksekseen vedota asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa säädettyyn vanhentumisaikaan.

38 Näin ollen, mikäli komissio ei julkaise Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ilmoitusta, jossa annetaan tieto siitä, että vanhentumisajan keskeyttävä toimenpide on tehty, tai tiedonantoa tästä seikasta joko suoraan tai jäsenvaltion välityksellä, toimenpidettä ei kantajan mukaan voida pitää asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan mukaisena vanhentumisajan keskeyttävänä toimena suhteessa tuensaajaan. Nyt esillä olevassa tapauksessa kumpikaan näistä edellytyksistä ei täyttynyt.

39 Toiseksi kantaja väittää, että edellä mainitun asetuksen 15 artiklan tarkoituksena on taata oikeusvarmuus valtiontukien saajille ja jäsenvaltioille. Komission väite siitä, että tapahtumaa voidaan pitää vanhentumisajan keskeyttävänä toimena, vaikka tuensaaja ei ole tuosta seikasta tietoinen, ei ilmiselvästi ole yhteensopiva tämän tarkoituksen kanssa.

40 Kolmanneksi kantaja huomauttaa, että komissio ilmeisestikin myöntää, että eräs olennainen seikka vanhentumisajan keskeyttävässä toimessa suhteessa jäsenvaltioon on, että kyseiselle jäsenvaltiolle ilmoitetaan toimenpiteen tapahtumisesta. Kantajan mukaan vastaavalla tavalla kaikki komission toimenpiteet, joilla on tarkoitus keskeyttää vanhentumisaika suhteessa tuensaajaan, on saatettava tuensaajan tietoon.

41 Neljänneksi väittäessään, että valtiontukia koskevissa menettelyissä tuensaajan tilanne on erilainen kuin kolmannen tahon tilanne, kantaja ei esitä "totaalisen uutta" näkökantaa. Komission julkaisuissa vahvistetaan tuollainen katsantokanta.

42 Viidenneksi kantaja esittää, että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan 2 kohdassa todetaan, että komission toimenpiteisiin, joilla voidaan keskeyttää vanhentumisaika, kuuluvat myös jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttamat toimenpiteet. Erillinen maininta jäsenvaltion toteuttamista toimenpiteistä olisi tarpeeton, mikäli komission jäsenvaltiolle osoittama pyyntö riittäisi yksinään keskeyttämään vanhentumisajan myös suhteessa tuensaajaan. Kantajan mukaan on ilmeistä, että yhteisön lainsäätäjän mielessä oli tilanne, jossa komission jäsenvaltiolle osoittama toimenpide ei keskeytä vanhentumisaikaa suhteessa muuhun tahoon kuin kyseiseen jäsenvaltioon, ja näin ollen oli tarpeen täsmentää, että jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttama toimenpide keskeyttää vanhentumisajan suhteessa muihin tahoihin kuin tuohon jäsenvaltioon.

43 Kantaja väittää kuudenneksi, että ei ole olemassa mitään hallinnollista tai käytännöllistä syytä, joka estäisi komissiota ilmoittamasta oletetusti sääntöjenvastaisen tuen saajalle, että komissio tutkii asiaa, erityisesti mikäli, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, se käsittelee kantelijan kanssa kysymystä vanhentumisajan keskeyttävistä toimenpiteistä ja niiden seurauksista. Hallinnolliselta ja käytännölliseltä kannalta katsottuna kantajan esittämä asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan tulkinta on täysin hyväksyttävä.

44 Komissio väittää, että kirjeet, jotka se osoitti Ranskan viranomaisille 17.1.1997—8.8.1997 välisenä aikana, eli ennen kymmenen vuoden määräajan kulumista tuen myöntämisestä, muodostavat asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa tarkoitetun vanhentumisajan keskeyttävän toimenpiteen.

45 Komissio muistuttaa ensinnäkin, että valtiontukia koskeva menettely käydään komission ja jäsenvaltion välillä eikä komission ja asianomaisten osapuolten, kuten tuensaajien, välillä. Tämä käy ilmi EY 87, EY 88 ja EY 89 artiklan sanamuotojen ja yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön lisäksi myös asetuksen N:o 659/1999 sanamuodosta ja erityisesti asetuksen 25 artiklasta, jossa säädetään, että asetuksen säännösten mukaisesti tehdyt päätökset osoitetaan asianomaiselle jäsenvaltiolle.

46 Komissio huomauttaa myös, että valtiontukia koskevassa menettelyssä ei ole kyse rikosoikeudellisesta menettelystä tuensaajaa vastaan. Tälle ei määrätä mitään sakkoa ja säännönvastaisen tuen palauttamisen tarkoituksena on palauttaa todellinen kilpailutilanne eikä rankaista tuensaajaa.

47 Komissio huomauttaa, että asianomaisten osapuolten, kuten tuensaajien, oikeudet määritellään EY 88 artiklan 2 kohdassa ja asetuksella N:o 659/1999 sekä erityisesti asetuksen 20 artiklassa, jonka otsikkona on "Asianomaisten osapuolten oikeudet". Komissio katsoo, että sillä ei ole mitään velvollisuutta ilmoittaa oletetuille tuensaajille asetuksen 15 artiklan 2 kohdan nojalla tekemästään vanhentumisen keskeyttävästä toimenpiteestä.

48 Vaikuttaa siltä, että kantaja vetoaa edukseen erityiseen prosessuaaliseen oikeuteen eli oikeuteen saada suoraan komissiolta tieto kaikista vanhentumisajan keskeyttävistä toimenpiteistä. Kantaja esittää tämän tueksi väitteen, jonka mukaan vanhentumissäännösten tarkoituksena on taata oikeusvarmuus tuensaajille. Komissio ei ole tästä samaa mieltä ja huomauttaa, että samoin kuin muut valtiontukia koskevissa asioissa sovellettavat prosessuaaliset säännökset, vanhentumissäännöksillä on oikeusvaikutuksia kyseisen jäsenvaltion suhteen eikä tuen saajan suhteen. Sääntöjenvastaisen tuen takaisinperimistä koskeva määräys aiheuttaa negatiivisia seurauksia tuensaajan lisäksi myös kyseiselle jäsenvaltiolle. Ilmoittamatta jätetyn valtiontuen myöntäminen rikkoo EY 88 artiklan 3 kohtaa ja voi johtaa kansallisten säännösten perusteella sopimussuhteen ulkoista vastuuta koskevaan kanteeseen jäsenvaltiota vastaan.

49 Komissio muistuttaa, että lähtökohtaisesti vanhentumisaikaa sovelletaan ainoastaan ilmoittamatta jätettyihin valtiontukiin. Tällaisella valtiontuella rikotaan EY 88 artiklan 3 kohtaa, jolla on välitön oikeusvaikutus. Tuensaajien on oltava tietoisia yhteisön valtiontukia koskevasta lainsäädännöstä, eivätkä ne voi vedota puutteelliseen lainsäädännön tuntemukseen perustellakseen tällä perusteltua luottamusta siihen, että tukea ei voida koskaan periä takaisin. Näin ollen komissio katsoo, että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklaa tulee soveltaa suppeasti kokonaisuudessaan, eikä kantajan ehdottamalla tavalla suppeasti ainoastaan vanhentumisen keskeyttävän toimenpiteen osalta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

50 Aluksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön toimen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa toimen toteuttamisen ajankohtana (ks. vastaavasti asia T-123/97, Salomon v. komissio, tuomio 6.10.1999, Kok. 1999, s. II-2925, 48 kohta ja asia T-126/99, Graphischer Maschinenbau v. komissio, tuomio 14.5.2002, Kok. 2002, s. II-2427, 33 kohta).

51 Lisäksi vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että vaikka yleensä katsotaankin, että menettelysääntöjä voidaan soveltaa kaikkiin niihin asioihin, jotka ovat vireillä näiden sääntöjen voimaan tullessa, tämä ei koske aineellisoikeudellisia sääntöjä. Viimeksi mainittuja tulkitaan yleensä siten, että ne koskevat ennen niiden voimaantuloa syntyneitä tilanteita ainoastaan silloin, kun niiden sanamuodosta, tarkoituksesta tai yleisestä rakenteesta ilmenee selvästi, että niille on annettava tällainen vaikutus. Tällaisella tulkinnalla taataan, että noudatetaan oikeusvarmuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta, joiden mukaan yhteisön lainsäädännön on oltava oikeussubjektien kannalta selvää ja ennakoitavaa (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 212/80, 213/80, 214/80, 215/80, 216/80 ja 217/80, Salumi ym., tuomio 12.11.1981, Kok. 1981, s. 2735, 9 ja 10 kohta ja yhdistetyt asiat C-121/91 ja C-122/91, CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux v. komissio, tuomio 6.7.1993, Kok. 1993, s. I-3873, erityisesti 22 ja 23 kohta).

52 Asetuksessa N:o 659/1999 säädetään menettelystä, jota noudatetaan sovellettaessa EY 88 artiklaa, ja se annettiin pitäen komission valtiontukia koskevissa asioissa luomaa käytäntöä silmällä, jotta tässä artiklassa tarkoitetun menettelyn toimivuus ja tehokkuus voitaisiin varmistaa ja avoimuutta ja oikeusvarmuutta tätä menettelyä sovellettaessa voitaisiin lisätä (ks. asetuksen 2 ja 3 perustelukappale). Asetuksen III luvussa, jonka otsikkona on "Sääntöjenvastaista tukea koskeva menettely", säädetään komission toimivaltuuksista muun muassa valtiontukien tutkinnan, tietojensaantipyynnön, tietojen antamista koskevien välipäätösten ja sääntöjenvastaisen tuen takaisinperinnän osalta. On todettava, että näiden säännösten, mukaanluettuna 15 artikla, sanamuodosta ilmenee, että ne ovat luonteeltaan menettelyllisiä ja että niitä sovelletaan edellä esitetyn oikeuskäytännön mukaisesti näin ollen kaikkiin valtiontukia koskeviin hallinnollisiin menettelyihin, jotka olivat komissiossa vireillä asetuksen N:o 659/1999 tullessa voimaan 16.4.1999.

53 Lisäksi koska asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa ei ole mitään ajallista soveltamisalaa koskevia siirtymäsäännöksiä, toisin kuin asetuksen 11 artiklan 2 kohdan viimeisessä alakohdassa, joka koskee komission toimivaltaa määrätä perittäväksi tilapäisesti takaisin säännönvastainen tuki, 15 artiklaa sovelletaan kaikkiin valtiontuen lopullisiin takaisinperintätoimiin, jotka toteutetaan asetuksen voimaantulon jälkeen, vaikka ne koskisivat ennen tätä ajankohtaa myönnettyä valtiontukea.

54 Nyt esillä olevassa tapauksessa riidanalaisen päätöksen sanamuodosta ja erityisesti 219—224 perustelukappaleessa esitetystä vanhentumisaikaa koskevan kysymyksen tarkastelusta ilmenee, että tehdessään tätä päätöstä komissio itse katsoi, että sen toimenpide kyseisen valtiontuen takaisinperinnän osalta kuului asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan soveltamisalaan. Lisäksi se seikka, että komissio osoitti Ranskan viranomaisille 8.7.1999 tietojen antamista koskevan välipäätöksen asetuksen N:o 659/1999 10 artiklan 3 kohdan nojalla, osoittaa, että komissio toteutti valtiontukea koskevan menettelyn, joka oli aloitettu 20.5.1998 EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla, perustaen toimintansa uusiin menettelysäännöksiin heti asetuksen N:o 659/1999 tultua voimaan 16.4.1999.

55 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia ensinnäkin voidaanko asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua vanhentumisajan keskeytymistä mahdollisesti soveltaa tilanteeseen, jossa toimenpide on toteutettu ennen asetuksen voimaantuloa mutta kymmenen vuoden kuluessa valtiontuen myöntämisestä, ja tämän jälkeen selvittää tarvittaessa voiko tällainen toimenpide keskeyttää vanhentumisajan suhteessa tuensaajaan ainoastaan, mikäli se on saatettu tämän tietoon.

56 On todettava, että vaikka asetusta N:o 659/1999 ei sovellettu 31.8.1987 ja näin ollen nyt kyseessä olevan valtiontuen myöntämisestä tuolla hetkellä ei alkanut kulua kymmenen vuoden vanhentumisaika, tuota ajankohtaa on kuitenkin pidettävä vanhentumisajan alkamishetkenä, sillä 15 artiklaa sovelletaan 12.7.2000 olemassaolleisiin tosiseikkoihin.

57 Huolimatta siitä, että komission 17.1.1997 toteuttamien toimenpiteiden vaikutuksena ei tuolloin ollut vanhentumisen keskeyttäminen, niille on kuitenkin myönnettävä tällainen vaikutus, kun niitä tarkastellaan siinä tilanteessa, jossa komissio käyttää 16.4.1999 toimivaltaansa periä takaisin 31.8.1987 myönnetty valtiontuki. Tämän tulkinnan tarkoituksena ei ole myöntää 15 artiklan säännöksille taannehtivaa vaikutusta, vaan ainoastaan varmistaa säännösten yhtenäinen soveltaminen joukkoon 12.7.2000 jälkeen tapahtuneita ja tämän jälkeen tutkittuja tosiseikkoja tai tapahtumia. Toisin sanoen, jos asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa tarkoitetun vanhentumisajan on katsottava alkaneen kulua tuen myöntämisestä 31.8.1987, tämän vanhentumisajan kuluessa sattuvia tapahtumia on niin ikään arvioitava saman asetuksen perusteella.

58 Kantajan väitteestä, jonka mukaan komission tammikuun ja elokuun 1997 välisenä aikana toteuttamilla toimenpiteillä ei voi olla asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan mukaista vanhentumisajan keskeyttävää vaikutusta, koska kantaja ei tuolloin ollut tietoinen näistä toimenpiteistä, on huomattava, että 15 artiklalla luotiin tuen takaisinperintää koskeva yhtenäinen vanhentumisaika, jota sovelletaan samalla tavalla kyseiseen jäsenvaltioon ja kolmansiin osapuoliin nähden.

59 Tältä osin on ensinnäkin muistettava, että EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely käydään pääosin komission ja kyseisen jäsenvaltion välillä. Niillä, joita asia koskee, kuten tuensaajalla, on oikeus saada asiasta tieto ja tilaisuus esittää omat perustelunsa (ks. vastaavasti asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, 16 ja 17 kohta). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ne, joita asia koskee, toimivat pääasiallisesti komission tiedonlähteenä EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetussa hallinnollisessa menettelyssä (asia T-266/94, Skibsvaerftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 266 kohta ja yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 59 kohta). Komissiolla ei siis ole velvollisuutta ilmoittaa niille, joita asia mahdollisesti koskee, mukaan luettuna tuensaaja, toimenpiteistä, joihin se ryhtyy sääntöjenvastaisen valtiontuen suhteen, ennen hallinnollisen menettelyn aloittamista.

60 Tästä seuraa, että pelkästään siitä, että kantaja ei ollut tietoinen komission Ranskan viranomaisille 17.1.1997 lähtien osoittamista tietopyynnöistä (ks. edellä 6 kohta), ei seuraa, että noilla tietopyynnöillä ei olisi oikeusvaikutusta suhteessa kantajaan. Tämän seurauksena komission ennen hallinnollisen menettelyn aloittamista 17.1.1997 lähettämä kirje, jossa Ranskan viranomaisilta pyydettiin lisätietoja, merkitsee asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan mukaan toimenpidettä, jolla keskeytetään kymmenen vuoden vanhentumisaika, joka on alkanut kulua nyt esillä olevassa tapauksessa 31.8.1987, ennen sen umpeutumista, huolimatta siitä, että kantaja ei tuolloin ollut tietoinen kyseisestä kirjeenvaihdosta.

61 Seuraavaksi on syytä muistuttaa siitä, ettei nyt kyseessä olevaa tukea ollut ilmoitettu komissiolle. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuensaajalle voi syntyä perusteltu luottamus tuen lainmukaisuuteen ainoastaan, jos tuki on myönnetty EY 88 artiklan määräysten mukaisesti, ellei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista (asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990, Kok. 1990, s. I-3437, Kok. Ep. X, s. 521, 17 kohta ja asia C-169/95, Espanja v. komissio,

tuomio 14.1.1997, Kok. 1997, s. I-135, 48 kohta). Huolellisen taloudellisen toimijan on normaalisti kyettävä varmistumaan, että kyseistä menettelyä on noudatettu.

62 Lopuksi on huomautettava, että ennen 16.4.1999 yhteisön lainsäätäjä ei ollut säätänyt mitään vanhentumisaikaa komission toimenpiteille ilmoittamatta jätettyjä valtiontukia koskevissa asioissa. Näin ollen kantaja ei voi ennen tätä ajankohtaa vedota perusteltuun luottamukseen tai oikeusvarmuuteen vuonna 1987 myönnetyn ilmoittamatta jätetyn tuen vanhentumisen osalta. Täten edellä 50—57 kohdassa esitetyllä asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan tulkinnalla ja tämän artiklan soveltamisella komission 17.1.1997 toteuttamaan toimenpiteeseen ei loukata kantajan oikeusvarmuutta tai perusteltua luottamusta, joka olisi voinut syntyä kyseessä olevan tuen myöntämistä seuraavien kymmenen vuoden aikana.

63 Edellä esitetyillä perusteilla nyt käsiteltävän kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

64 Kanneperusteen toisesta osasta, joka perustuu komission vastauksessaan esittämään asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan vaihtoehtoiseen tulkintaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut edellä 57—60 kohdassa, että asetusta sovelletaan tähän tapaukseen ja että 15 artiklassa säädetty kymmenen vuoden vanhentumisaika keskeytyi 17.1.1997. Menettelyn aloittamispäätöksen julkaisuhetkellä 10.7.1998 komission toimivalta tuen takaisinperimiseksi ei siis ollut vanhentunut.

65 Näissä olosuhteissa riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskeva kumoamiskanne on hylättävä siltä osin kuin se perustuu siihen, että komissio olisi rikkonut asetuksen N:o 659/1999 15 artiklaa.

Oikeudenkäyntikulut

66 Ottaen huomioon, että nyt annettava tuomio rajoittuu vanhentumiskysymyksen selvittämiseen ja että oikeudenkäynti jatkuu, oikeudenkäyntikuluista on päätettävä myöhemmin.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne, jossa vaaditaan 12.7.2000 tehdyn komission päätöksen 2002/14/EY 2 artiklan kumoamista, hylätään siltä osin kuin kanne perustuu siihen, että komissio olisi rikkonut EY:n perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 15 artiklaa.**

2) **Oikeudenkäynti jatkuu muilta osin.**

3) **Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.**

Cooke García-Valdecasas Lindh

Forwood Legal

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä huhtikuuta 2003.

H. Jung J. D. Cooke

kirjaaja laajennetun viidennen jaoston puheenjohtaja